

Улуг Октябрьга алдар!

СССР
СЕНТЯБРЬ
1959

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТТЫЖЫМАР!

1960 Ч. АКТЯБРЬ 6

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
НОЯБРЬ
6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 262 (4746)

Өртөз 20 көп.

ОКТАБРЬНЫҢ ТИЛЕЛГЕЛИГ ТУГУ

Улуг Ленинни тургузуп, каанан бажылыгы коммунисттерни алдары партиязына баштаган Россияны ажалчы ангыз күш-ажылы тараачынар-биле эвилелешкен, 1917 чылдың октябрьда пролетариаттын социалист революцияны өскүткөн.

Октябрь революциямын эвилелешкен бугу делегей төөгүзүгө чаа үе — капитализмни буураашкынын үези, социализмни болган коммунизмни тилелгелирини үези эгелээ.

«Аврораны» үгер-бөөларынын даашташкыныры-биле эгелээ чаа делегейни бир дугаар хуну эрткен үеже улам ындайлаан тудум, оң андуру-улуу, оң аллары келир үеде кижилер төрөлгөтөнү чаа-чаа салгакчылары улам-на магадалар. Эң чөптүг, эң депшигелини ниятала тургузуу — коммунизм бистиң бөмбүрөөвүнүн кырыга каа-даа кезээ мөңгөдө тилел бергенде ол хуну бугу кижилер төрөлгөтөнү эң улуг, эң өөрүшкүдү байыралам болу бээрине чыганын турба. «Бо улуг хуну бистен айнайлап чоруткан тудум, Россияга пролетариат революциянын ужу-дуазын улам-на тодарар» деп, В. И. Ленин Октябрь революциямын дарт чыл өмдө бижээ.

Дөртөн үш чыл төөгүгө кыска үе. Бистиң чуртувус ол кыска үениң дуртувусу чонун кижилер санына ошаптыр продукция бүдүрер талазы-биле делегейде ийги, а өртемни, техниканы, культураны эң шиттирилг азырларынга бирги черге үнгөн. Он чыл болгаш-на бистиң чуртувус делегейде эң байлаа, эң күчүдүг чурт болу бээр.

Амгы үеде делегей кырында күштерини дөзөгүтүү социализмге ажыкты кылдыр үндөткөн-биле эсепталган. Марксизм-ленинизмниң тугу — Октябрь революциямын тугунуң адалды амыралыгы күштери эгертинмес социалист лагериниң чурттары — бөмбүрөөктүң бугу чонунуң шуну бири сарый каттышкан. Социалист лагер бөдүрүш шери-экономика күчү-биле, бөдүрүн хандыкчы күчү-биле, ажылы чоннарга материалды болгаш культуруду чаалай чүгүдери хийнү берип турары-биле, келир үеде улам-на кайгамчык перспективалары-биле капиталист лагерини ажал турар. Коммунизмниң идеалы делегейде күш-ажылы кижилериниң чүрөктеринде ханы синигип, оларын сеткил-саткыны боттарыңе хандыкчыдып турар.

Ажылы чоннары куданымшыкыга мөңгө тударын ордаланган турар капиталист делегейде империалист монополиаларың бажында олтуруп турар каш санын миллиардерлер болгаш миллионерлер

ажылы чоннары мегелериниң кандыг-даа чүдөк-бужар аргаларын ажылашмаан, делегейниң чаа дайымын ажылы-биле бөлөтөп турарлар. Мындыг байдалда делегейниң улустарына тайбыны хандырылдан дартып чугула айтырыг ам чок. Мынчангаш Совет Эвилели болган социалист лагериниң бугу чурттары чаа дайының айымлыгга удур тайбың дөш чүткүдүг демисежип турар. СССР-ниң ленинчи даштык политиказы бугу депшигелиги кижилер төрөлгөтө чөк болган билдингир. Ол политиказын күжү болгаш салдары Каттышкан Национал Организациямын XV сессиямыга Н. С. Хрущевка баштаган совет төлөөлериниң ажыл-чорудугазына тодаргай көзүлгөн.

Чепселенишкени бугу-ниги болгаш бүрүн дүжүр, чүдөк-бужар колониалдыг бугу-чуртуну тудууга чедир улустар дугайында Совет Чазактың саналдары оран делегейде тайбыңга ынакшылыгы бугу кижилериниң детимчезин ап турар.

Бистиң чуртувуска ленинчи национал политикамын тилелгели Октябрьниң эң улуг чаалап алышкынырынын бирээзи болуп турар. Хааныг Россияның шаандык кыдыг чөдөрлериниң шунтузу хожулашкыны, хооураашкыны, азыр-аржыкты, культура чөк чорукчу улустарын болгаш экономика талазы-биле мурнакчы чурттарыни денелениге чедир көдүрүтүп чугула үш он чыл ийгинде, чамызтары оон-да өзөөн хуусала шиттирилгэн, Совет Эвилелиниң национал областтарының болгаш республикаларының чаманачаа чедимшилерни колония улустарын хостала дөш демиселинге сорук кийричи үлөгер-чижек болуп турар. Оң чижээ тыва улустун амыралында эң улуг социал чаартылгалардан көрүп болур. Шаанда ол Россияны эң-не хожулаңдай дөш чөри чораян. Чүе-чүс чылдарын хожулашкынындан үгөш, бугу депшигелини өрүүнчө көдүрүп, Совет Эвилелиниң өске улустарын денелениге

чедир хөгжүүрүгө тыва улуска чүдө ол алды чыл негеттинген.

Бистиң социалист Тараан чуртувусу ам бажангызылдан-даа артык күштүг болгаш байлаа болганыга совет кижилер чоргаланып турар. Чыл, квартал, ай болгаш хуну бүрүзү-ле оон чаа-чаа чаманачаа чедимшилериниң херечизи болуп турар. Чеди чылдың ийги чылы коммунизмин материал-техниктиг базанын тургузарына улуг чедимшилер-биле совет өртемниң болгаш техниканын кайгамчык улуг олтаргай кораблин салып үндүрерин болгаш ону Черке дүжүрү алырын ботандырганы ынакша, чаманачаа чедимшилерни-биле демделгетинген. 1960 чылдың үш кварталында улустар бугу-үлөтүлгө хөмчөдө эрткен чылдың ол үези-биле денелерге он хуу, азы 100 миллиард рубль көзүдөн. Эрткен чылдың ол үезинде бо чылдың үш кварталында мыймыг бода малдын баш саны 4,5 миллион баш, хаваның — 2,9 миллион баш өскөн. Бо чылдың октябрь 20-ге чедир эрткен чылдың ол үезинде турганга бөдөдүр, күрүңгө барык 400 муң тонна хөй этти саткан. Бистиң чуртувуска октябрь 1-ден эгелдэ 40 миллион ажы ажылчыларны болгаш албан-хаанчыларны кызырган ажыл хунуңче шилчатаан. Бо чылдың төңчүзүнде бугу ажылчыларны кызырган ажыл хунуңче шилчидери доостур. Айда 500 рубльден ашык шаанын ажылчыларны болгаш албан-хаанчыларны үндүртү туртарымдай хостала.

Октябрь революциямын тугу-түг адалды-биле, Коммунист партиязы удуртулазы-биле совет улус коммунизмин чаа тилелгелинге бугу-үлөтүлгө бар чоругу. Бистиң тилелгелиг бажымысты кошкандыптар мындыг күш делегейде чок.

Октябрьниң социалист Улуг революциямын тилелгелиг тугу, бугу чурттарының ажылы чоннарының идеялыг чепсээ — марксизм-ленинизм делгерезин!

ОКТАБРЬНЫҢ ДОКУМЕНТИЛЕРИНДЕН

Ажылчынар болгаш солдаттар депутаттарының Петроград Советиниң 1917 чылдың октябрь 25-те (ноябрь 7-де) хуралы СОВЕТТЕР ЭРГЕ-ЧАГЫРГАЗЫНЫ ДУГАЙЫНДА В. И. ЛЕНИНИН ИЛЕТКЕЛИ

Эштер! Оң эргемон чугулазының дугайында большевиктерниң үргүлчү чугулап турганы ажылчынарның болгаш тараачынарның революцияны ам болган-дыр.

Ол ажылчынар болгаш тараачынар революцияны кандыг ужу-дузалыгы? Хамытың мурнуңда, ол эргилдениң ужу-дузазы болза, буржуазияны кандыг-даа киримиз чонка Совет чазан, бистиң боттарымың эрге-чагырга органымыс биске бар болуру-дур. Дарлаткан массалар эрге-чагырганы боттары тургузарлар. Эрги күрүне аппаратин дасылыңдан тура чылча шавар болгаш совет организациаларың нууру-биле эргелениң чаа аппаратин тургусан турар.

Аман эгелээш Россияны төөгүзүгө чаа үе кирер, ычангаш амгы үшкү орус революция бөдүрүн эңис түңкелинде барып социализмни тилелгезинге чедир умурулуг.

Бистиң элчеглиг сорулгарымың бирээзи дайыны доп-дөраан доозарың эргемон чугулазы болур. Ынчалзаган амгы капиталист тургузуу-биле сырый холбаалыг ол дайыны доозар төлөдө, — капиталдын бөдүн демиселге өкүтары эргемон чугула дээрзи бугу-дөдө тодаргай.

Италияда, Англияда болгаш Германияда шагда-ла хөгжүп эгелеп турар бугу делегейниң амгы чаманачаа болуру хөкөмө биске дузалаар. Делегейниң демократизация бистиң саналдаанымыс чөптүг, садалга чөк тайбыны делегейниң пролетариаты массалары чөк болганга изин-биле деткир. Пролетариаттың ол идегелин бажылаар төлөдө, бугу-ле чаманч көрөлөрүн доп-дөраан парлап чарлаары эргемон чугула.

Россияны иштиңге амгы чаманачаа болуру бугу делегейде социализмге ойнаары сонсазын, — бистер амгы чаманачаа биле кады чоруур бис — деп чугулаан. Помещиктерниң өңчү хуузуң улустар чаманч декрет-биле тараачынарның талазында идегели чедип алыр бис. Чүгө ажылчынар-биле эвилелдешип алгаш, тараачынарның амы-тынын ап болур дээрзин тараачынар биле бээрлер. Бис бугу-үлөтүгө бугу-үлөтүг амгы чаманачаа контролду тургузар бис.

Бис ам бир дем-биле амныдап өөрени берген бис. Ол дугайын чап чаа болган революция херечилеп турар. Бугу чүдүдери тилээр болгаш пролетариаты делегей революциямын чедирер массалыг организацианы ындай күнү бисте бар.

Россияга бис ам пролетариаты социалист күрүнени тургузар дөш амгылар умурулуг бис.

Бугу делегейниң социалист революциямын делгерезин! (Дини итиг адыш чаманачаа кынынары).

АЖЫЛЧЫНАРГА, СОЛДАТТАРГА БОЛГАШ ТАРААЧЫНАРГА

Ажылчынар болгаш солдаттар депутаттарының Советтериниң Ийги Бугу-россия съездин амгыттыңды. Ында Советтериниң эң хөй нуруузу төлөлгөтүн. Съезде тараачынар Советтеринде база чаманч төлөдөр кирип турар. Чепшээрениң Топ Нуусениң Комитеттиң бүрүн эргези доозулган. Ажылчынарның, солдаттарың болгаш тараачынарның эң хөй нуруузуңа даанып алгаш, амгы чаманачаа болгаш гариконун Петроградка болган тилелгелиг тура халышыныңа даанып алгаш, съезд эрге-чагырганы бөдүрүн холуңга ап тур.

Тур чазан дүмүртүңгөн. Тур чазантың немигүнериниң хөй нуруузу шагда-ла тудуп хөргүдөөн.

Бугу улустарга деп-дөраан демократтыг тайбыны болгаш бугу-ле фронтларга деп-дөраан тур тайбыңдылганы Совет эрге-чагырга саналдаар. Ол болза помещиктерниң, дүмөттөриң болгаш хураа-кииттиң чөдөрүн тараачынар комитеттеринге шилчидип бээрин хандылар, шериңи бүрүнү-биле демократчыларын чорудуп тургаш солдаттың эргелерин камгалаар, бугу-үлөтүгө амгы чаманачаа контролду тургузар, Тургузукчу хуралды чөгүрү өйүндө чыгарып хандылар, хоорайларны хлөбти болгаш кездээ бирги хергелдин чүдүдериң чедирер талазы-биле саргыш салыр. Россияда чурттап турар бугу нацияларга бот баш-минип шиттирлеттинер бугу-үлөтүг эргемон хандылар.

Съездиниң дөнтөдөдөрү болза: чер-чөдөрлө бугу эрге-чагырга амгы чаманачаа, солдаттар болгаш тараачынар депутаттарының Советтерини шилчир, ычангаш олар бугу-үлөтүг революцияны күрү-чуртуну хандылар умурулуг.

Оңулгарда солдаттарың серемчилелиг болгаш турштуг болурунче съезд ийгирип тур. Чаа Чазан бугу улустарга шуут саналдаш, демократтыг тайбыны чарарын чедип алгыңе чедир, империализмин бугу-ле халдашкынырыңдан революцияны революстүг шериңи камгалап шыдаар дээрзинге Советтериниң съездин бугу-үлөтүг хөргөтүңгөн. Хөргөтүңгөн аңгыларның хөргөтүңгөн хавыра болгаш оларга үндүрүг-дадыр олар шиттирилг политикамын аргазы-биле революцияны шериңи бугу эргемон чугула чүдүдөр-биле хандылар дөш чаа чазан бугу хөмчөгүлери алыр, а ол ынакша солдаттарың өг-бүлелериниң байдалын экинжидер.

Керилдөчүгэр — Керенский, Каледин болгаш өскөлөр-даа — Петроградче шериңи киририниң орданамышынын ынакша турар. Керенскийниң мөгө арга-биле шимчедипкени чаманч отрядтар тура халышкан чонуну талазыңе кирип келген.

Солдаттар, корилдөчү Керенскийге идепкейлиг удур согушкуну кылгач! Серемчилелиг болуңар! Демир орунчулар, Керенскийни Петроградче чорудуп турар бугу шелептарың дөнтөдөдөр!

Солдаттар, амгы чаманачаа, албан-хаанчылар, — революцияның салымчелу болгаш демократтыг тайбының салым-чолу силерниң холуңарда! Революция делгерезин!

Ажылчынар болгаш солдаттар депутаттарының Бугу-россия съездин.

Россия Федерациязының көдээ ажыл-агый ажыл-ишчилериниң чедишкени

Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының Топ Комитети болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлөли СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозуна болгаш РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлөлине байырлыг чагыш чоруткан, мында көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериңге чеди чылдың ийги чыгында чедип алган чаа чедишкени дөш Россия Федерациязының ажылы чоннарына иже байыны чедирип турар.

Россия Федерациязының көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери Коммунист партиязың XXI съездиниң болгаш СЭКП ТК-ның 1959 чылдагы декабрь Пленумунуң шиттирлерин амгыларга ботандырышмаан, тараа бүдүрерин дыка көүдөткөн болгаш күрүңгө тараа саарының планын чедишкениң күсеткен. Төртүн чуртун тараа шыжагымынче 1 миллиард 801 миллион пуд, 1959 чылга дөңсүргө 158 миллион пуд хөй тараа үрдүңгөн. Мурнундагы чылдар-биле бир дөмөй, тараа бүдүрерин болгаш белеткериң көүдөдөдө кур болгаш курушкан чөдөрүн районлары шиттирлиг ролду ойнаан, олар күрүңгө 1 миллиард 89 миллион пуд тарааны саткан.

Орск, Сталинград, Саратов, Омск, Курск, Ростов, Кубань, Воронеж, Ульяновск, Иркутск областтары, Ставрополь, Краснодар крайлары, Башкир, Татар, Калмык автономну республикаларының көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери тарааны бүдүрер болгаш күрүңгө саарын көүдөдөдөр талазы-биле оңа улуг амгылар кылган.

РСФСР-ниң колхозтары болгаш совхозтары тараа культуларының үрөшкө-биле хандытылган, күзүн чыгар тарааның планын 102 хуу күсеткен.

Республиканың селекционер эргези амгылар Оларны өстүрер болгаш ажаган селекционер 100 миллион пуд ажы, тодаргайларга эрткен чылдың дүжүдүдөн барык ийи катан хөй чыгырны бүдүрер

турар. Кукурузачыларның амгы чаа-чаа чедишкени-биле болган. Бо чылдың кукурузачылар тарлаа шөүлү 13,2 миллион гектар чөткөн — эрткен чылга бөдөдөр 1,9 миллион гектар хөй. 200 муң ажы механизаторлар, 86 муң зооинженер, сууарлыг механиктерлер Н. Ф. Макуковский болгаш А. В. Гиталов оларны үлөгер-биле кукурузаны өстүрүп турган. Кукуруза тарымын калбарканын, оң дүжүдүмүң бөдөдөдөр түңкелинде мал амгылы мал чөмү-биле хандылар дыка экижээ.

Бо чылдың 90,3 миллион тонна силос салдыган, оң шитинде 68 миллион тонна — кукурузаның. Эрткен чылга дөңсүргө 20,5 миллион тонна хөй кукуруза курлаттыган. Колхозтарда болгаш совхозтарда ишек бүрүңгө 10 тонна хоолдуң чөм ойнакшап турар.

Россия Федерациязының көдээ ажыл-агыйның амгы-ишчилери мал амгылың продукцияларын күрүңгө саарын болгаш оң бүдүрерин база көүдөткөн. Эрт саарының чыл планы 104 хуу күсеткен. Күрүңгө 3,8 миллион тонна эт саттыган, ол — эрткен чылдың ол-ла үезинге бөдөдөр 251 муң тонна хөй-дур. Сутту — 13,6 миллион тонна азы эрткен чылдың ол-ла үезиндөдөдөн 877 муң тонна хөй саткан. Чургалары 3,7 миллиардты азы 1959 чылдың ол-ла үезинге бөдөдөр 572 миллион хөйну белеткээ. Оң-биле кады колхозтарда болгаш совхозтарда мындыг баш саны көүдөдөн.

Россия Федерациязының амгы-ишчилери чеди чылдың үшкү чыгында база улам күчөшкө-биле амгылар, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгө-биле бугу-үлөтүг хөжүдөдөр чаа-чаа чедишкени чедип ал, чонка ачы-чөмкү болгаш улустуң чы-этти байлашкыны-биле турдуары дөш бугу улустуң демиселинге боттарымың боттуг салымшыкны кирир дөңсүргө бажы бугу-үлөтүг СЭКП Топ Комитети болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлөли илерелдөөн.

7 ЧЫЛ ПЛАНЫН ХУУСАА БЕТИНДЕ.

ВСЯ ВЛАСТЬ СОВЕТАМ!

АВРОРА

ЛЕНИН
LENIN

бараалгалтыңыз, ТӨРЭЭН ЧҮРТ!

Чедийшкннден чедийшкннчө

Бистин артельдин ажил-инжилер төөгүтү чеди чылдың ийги чылында чер-даа ажылын, ма- даа ажылын талазы-биле бедит кен социалист хушталарын ал- ган, сөлгөн сөзүгө ээ болур дээп бүтү болдунар аргалары ажылар чуртуканын түнелинде, ам Улуг Октябрьдин 43 чыл оюну байрам- дыга эвез чедийшкнннерди ужураш турар.

Колхозун таражылары болган механизаторлары бо чылын тараа культураларына га бүртүндө 12 центнер дүжүтү өстүрү алган. Дү- жүтү өй-шаанда ажаап албышан. Күрүгө 3200 тонна тарааны саар социалист хушталарына 3300 тонна кылдыр амыр күүсеткен бис. Колхозтун ногаа бригаданы аны- бүтү ногаалары гектар бүртүндө 108 центнер дүжүтү ажаап ал- ган. Ол болза мургуна кай-даа чылдардан артык дээр дүжүт бол- ганы ол.

Күш-ажыдын бүдүрүчүлүгүн бе- дидер-биле чакы тарылганым, дү- жүт ажаап алышкынның үезинде социалист чарыштың негеделер- рин колхозтун баштаар чери болган партия организацияны ажилдап кылган. Ол негеделерин амыр кү- үсеткенери демделген, оларга ашка шаңдалары тыпсып турган. Оюн түнелинде 9 айларын дүртүндө механизаторларын ажылы хынап көргө, чижекке алган тракторга алырга бир трактор-ла 600 ганы, база чижекке алган бир комбайн- ла 400 ганы ажилдап кылган. Ол болза күш-ажыдын бүдүрүчүлүгү мурнуку чылдардан артык бедийши айтып турар. Механизаторларын чарыжыга комбайнер Кузьма Дрес- ланович бедик көргүзүлгү болган. Ол «С-6» комбайн-биле 611 ганы ажааган, оон 6189 центнер тара-

ны бастырган. Тракторист Иван Ля- ханов бо чылын чымчак андырыл- гага шилчиреге 1122 ганы ажил- да кылган болган 570 кг кывар чүлдү камнап алган.

Күрүгө тараа саар социалист хушталарын амыр күүсеткени дээп бистин артель СЭКП обкомунун бол- ган облуккомунун Хүндүлөл би- жин-биле шаңдаткан. Аңа хары кылдыр келир чылын бедик дүжү- тү өстүрү алмыр-биле үренини бүтү урган болган оон 60 хуузу артылап алган. Магадыла болган өскө-даа тараа фондур урдунган.

25 тракторну килер болган хар- ы угда 10 тракторну септеп болур мастерсканын тудуун дооскам, ам иштинде чамдык монтаж ажилдарын арттырган чорук артельдин туду- жуларын байрамга уткуштур күш-ажылы беле болур.

Артельдин мал ажилдакчылары Октябрьдин байрамга база күш-ажылы чедийшкнннерди ужу- рашп турар. Колхоз күрүгө эят, сүт саарынын чыл планын, а дүк саарынын чыл хушталарын күү- сеткен. Колхозтун муракчы кой- жулары Салчак Базар кой бүртү- ден 3,2 кг дүктү, Салчак Балчыл- дай 100 койга онаштыр 102 ку- раганы алган.

Артельдин ажил-инжилерини кол сорулагы болза, бо чедийши- нерге оожургавай, харын оларны улам быжылгапшан, мал кышта- лдышынын организацияг артти- рери, чакы тарылгага белеткели хынамчалыг чорудары болур. Ин- чанган 1960 чылда көдө амыл- лары продукттарын бүдүрер болган күрүгө саар талазы-биле бо чыл- дагызыдан артык бедик көртүгү- лүг болур ужураш бис.

Г. НИСЕЛЕВ,
Кав-Хемде «Коммунизмче орук» колхозтун даргазы.

БАЙЫРЛАЛ ТАВАРЫШТЫР

Бистин областын башкылары ажылдавшаан, Кызыла педа- гогика институтун бот-өөрөдлө- ге-биле хөй-хөй кизи доозуп, дээди эртемни чеди ап турар- лар. Оларнын аразында көдөдөн башкылар — хөй кезин.

Ону шуут болган бот-өөрөдлө- ге-биле чедийшкннн дооска- нарнын аразында школа дирек- торлары эштер В. Ключин, Ю. Губанова, Н. Кувчун, партия райкомунун секретары О. Нурсат болган өскелер-даа бар.

ЧУРУКТА: Бо чылын ол ин- ститутту бот-өөрөдлө-биле доос- кан Сүт-Хөл райондан школа башкы Монгуш Эдиг-оолга институттун өөредилге эргелекчи эш Хорошанин диплому тылсып тур. Бо—аңаа Октябрь байырлалын таварыштыр улуг өөрүшкү болган.

Фото В. Лутковтун.

Октябрьның ачызында

Колхозтун даргазындан Хостапмы ап, тускайлапмы, Хурешкитин шураш турар. Күдө чакыс өгүлүг бис.

Ол болза, Октябрьнын ачымы-дыр. Капиталист ниятелиди Девискерин чыра кызыл, Хавалыг хун — социализм Делегенин чырамып тур.

Ол болза, Октябрьнын ачымы-дыр. Дайын халап болдурубас дээш Тайбын херээн бистин-биле Бүгү кизи төрөгөтен Бузурадыл камгаалажыр.

Ол болза, Октябрьнын ачымы-дыр.

А. ХУУРАК

КАЙГАМЧЫКТЫГ БАЙЫРЛАЛГА МЭЭН БЕЛЭЭМ

Бистин чурттуу ажил-инжилери Улуг Октябрьдин байрамга күш-ажылы чедийшкнннерди ужу- рашп турар.

Совхозтун бүдүрүчү кошкарла- рын ам ийи чыл ажы үде кадар- ып тур мен. Мээң кол хушталган болза кошкарларын чүгө баш са- рын менди тургузар өөөс, харын оларнын күш-денгадизи тергини кылдыр семиртири, хөй дүктү алы- ры болур. Бо чылын кошкарларын күжү семис болганымдан дүгү ар- бын болган шынары эки болганым

мээң өөрүчүт. Мээң кадамым 151 улуг кошкарларын бирөөм-де ортума-биле 8 кг 200 грами харын дүктү берген. Оон кырынга эртек чылын 340 хураган кошкарлар үзү берген. Оларны семис, күштүг чыл ажырганынын түнелинде олар бир харынында ортума-биле 4 кг харын дүктү берген. Чамдык кошкар- чыгаларын дүгү 4,5 — 5 кг чек- ке. Оларнын чамдыгынын диги дензини ам 50 кг ажып турар.

Улуг, биче шунту кошкарлардан алдынан дүк 2 тонна 598 кг бол- ган. Тускай эртемниг өштерини ме- рдө тайбырлап турарын баугаар алырга, мээң кадарып турар кош- карларымдан бо чылын кыргып ал- дынан дүк-биле 1030 амыг кижи- ниң недер настомун, чок болза 3090 амыг метр эки шынарлыг пестү кы- лып болур деп турар.

Чокта чаа мээң 48 хураган кошкарлар база каткан. Ам мээң ко- данымда шунту 538 кошкар бар. Кошкарлар кадары чүгө чаш төл чок боордан аңгыда, ажаалда, азы- радды өскө шөөр малдан артык не- дүгү. Кышкы үде силес, сиен, концентраттыг чөмөр-биле азыраар болган таарыштыр өдарадыр.

Мээң кол хушталган — кошкар- ларын семис, күштүг чыл ажыргаш, келер чылын моон-даа хөй дүктү алыры база совхозтун бүтү кодин хойларынның эдержилгенин айтыкан график баугаар арттыренин хандырамы болур.

К. АБЫНДУВАА,
«Элегес» совхозтун койжуу.
Чурукта: К. Абындуваа.
Фото Феоктистовтун.

Хүлээлгемни күүсеткеним

«Межегей» совхозтун коллектив чеди чыл планын ийги чылы— 1960 чылда 5583 тонна тарааны түрүгө дужааган, социалист ху- шталарын 111,7 хуу күүсеткен.

Бо улуг чедийшкннн мээң улуг- хуум база бар. Тарааны дүрген бол- гаш чидирг чокка ажаап амыр, кү- рүгөге тараа дужаар хушталары хуусаа бетинде күүседир дээп ме- ханизаторларын аразыга калбар- ган социалист чарыш мени хөй- ат килрген. Дүжүт ажаап алыш- кынның үезинде «СК-3» комбайн- биле 280 га норманы 400 га че- дилер деп хушталган алган мен.

Ажаап алышкын чоруп турган- ның үезинде тарааны дүрген ажаап амыр сорулга-биле комбайнерлер дүң-хүн дивейн ажилдап, социали- стик чарыштың чалгыны улам ка- ларткан. Ол орта демги хушталге- ни эвезсингеш, 600 га чедилер деп немелде хушталгени алган мен.

Ажаап алышкын сезонунда 802 га черин тарааны ажааган. Оон 70 хуу харын бөдүрүп бастырган, а өскөси дорт ажааган тараа болур. Мээң ажилдап турарым № 2 бри- гаданын агрегаттарын аразыга шилчилер тукучур ажаап алыш- кынның эгезинден төнчүзүңге че- дил мээң агрегаттарга турган болган ашка шаңалым ийи улаа алган мен.

Оон аңгыда областың көдө ажил- айгы өргөдөлгөдөн 200 рубль-биле база шаңалан.

Мээң бо чедийшкннн болза, бо- дундүгү үр чылдарда ажилдап кел-

ген дуржулгам-биле техниктиг ажаалдын хынамчалыг чорудуп, илангыла өртен ажыла кирерини мурнунда 1,5 шак иштинде кол кө- зөктөрүн хынап, эдил, үзөп чаап алган, орай дүгөге килр соссаал чок ажилдап турганымдан болур. Инчанган хун санында 20—30 га черин тарааны кезип, чакыс- даа үрелишкннге таварышпаан бол- гаш харын мээң комбайнм келир чылдың дүжүдүн ажаап алырыга септелге чокка кирер.

Оон ийи чакы тарылга болган тарааларын чылга ажаалданын үезинде мээң кылган ажилдарымн чымчак андырылга шилчидерге 680 га болган.

Бир өөөс эки ажилдаар болза, ол кизи күрүгө хөйү бүдүрүп бөүр болган болуңу амыдыралыга база хөйү алыры билдингир. Бо чылдың 9 айларымда мээң ортумак амыл төлөвирим 1500 рубль, оон иштин- де сентябрьда — 3600 рубль бол- ган.

Бистин механизаторларын мур- нуңда ам өөлчөгилг сорулга — чакы тарылгага техниканы, хамыктын мурнунда тракторларын мак белет- килер болур. Бо ажыла механизат- өөрүм-биле кады билгү мерге- жилини, күжүмү харамнамайн ажилдавшаан, өскө анык механизаторларга дуулаажыр мен.

В. ТИМНОВ,
«Межегей» совхозтун комбайнери.

Сүт саалдазы улам көвүдээр

Чеди чылдың ийги чылында Биш-Хем районун «Кызыл тараа- чын» колхозунун Туран сүт-бараан фермазынга 16 инекти саап, олар- дан чылда 40 тонна сүтү алырын хушталган мен. Инектерин ажаары, чөмгөрери, оларын саалдага эки бе- леткери болган чачыштырары мээң алган хушталгенини күүсе- дилриге чутула чүгө деп билгеш, ол ажилдарын хынамчалыг кылмы келдим. Оон-биле кады инектерин сүт саалдазын көвүдөлдө, болду- нар-ла бүгү аргаларын ажылаары, бөдүңү ажылын мурнагычларын дуржулгазынга болган зоотехниканы негеделерини дүштүр шүгүмчүлөкчү көрдүрө амыа дөжүмүт болур чүөс.

Бо чылдың август 1-ге чедир 16

инектен 33 тонна сүтү саап ал- ган, үстүндө алган хушталгенин ажыр күүседип шидарыма бүтү- реп, улам сорук кирген мен. Оян- диле холбоштыр, инчан 19 инекти немей хуштал алган, нити инекте- рини электри дуузы-биле саап өгөдөдүм.

Механизацияшкынның түнелин- де мээң бөдүк инектериниң сүт саалдазы улам көвүдээр. Ноябрь 1-ге чедир бир инекке онаштыр 2425 кг сүтү саап алган мен. Моон соң- гаар ажылыма улам мергежип, инектерин электри-биле саарына чачыштырары, сүт саалдазын ам- даа көвүдөлдөрүм чуталжым.

Саара СУМБАНАЙ,
Туран фермазынын саачызы.

Саннар болгаш фактылар

Бо чылдың эгезинде Совет Эвилелинде 6,5 муң совхозтар, 54,6 муң колхозтар турган. Олар- нын нити тарылгазынын шөөү 190 миллион хире га, азы 1913 чылдымдан 70 миллион га амып турар.

Чеди чылдың бирги чылы- ның төнчүзүндө көдө амыл-агыл- да 1,9 миллион трактор (15 ат күштүг кылдыр санаарга), 492 муң тараа комбайн, көдө амыл- агылды миллион-миллион өскө- даа машиналары ажилдап турган.

Чүгөс 1960 чылдың баштай- ги чартымында көдө амыл-агыл күрүсөдөн болу чоруп 24 муң комбайннар, 136 муң трактор- ларын, 12 муң чык машиналарын болган көдө амыл-агылды өскө- даа муң-муң машиналарын ал- ган. Көдө амыл-агылда күрүс- нин болган колхозтарын калы- тал шымыкыны 1952—1953 чыл- дарда 251 миллионга турган. Чеди чылдың бирги чылының төнчүзү- нде оларда көдө амыл-агыл бөдү- рүгезиниң кол фондурлары 1953 чылда дөдөлгөс: совхозтарга болган өскө-даа күрүсө бүдүрү- гелеринде 5 катан, колхозтарда — 3 катан өскөн.

Сөөлү алды чылдарын иш- тинде күрүгөге белеткен болган садым алган көдө амыл-агыл продуктуларынның өздөдөзүн көр- гүзөрс: тараа культуларын 1953 чылда — 1899, 1959 чылда — 2847 миллионга пуд тонна, чык ха- вен — 1953 ч. 3,55 млн тонна, 1959 ч. — 4,68 млн тонна, ногаа аймаа — 1953 ч. 2,5 млн т. 1959 ч. — 4,5 млн т., мал болган куш 1953 ч. 3,6 муң т., 1959 ч. — 7,56 муң т., сүт болган сүт про- дуктулары — 1953 чылда — 10,95 муң т., 1959 ч. 34,96 муң т., дүк — 1953 ч. 197 муң т., 1959 ч. — 354 муң тонна болган.

Бо чылдың алды айларында белеткөөн болган садым алган эвт 1953 чылдың ол үезининден 3,4 катан хөй болган.

Чеди чылдың баштайгы чы- лынын төнчүзүндө чурттуу көдө амыл-агылдында 366 муң дээди, ортумак эртемчилер ажилдап турган. Көдө амыл-агылдын дээ- ди болгаш ортумак өөредилге чер- делеринде үзүгө 600 муң кизи

Россияга моон 130 катан эвезш турган.

Совет эрге-чачырганын чыл- дарында бистин чурттуу национал орулгазы 25 катан өскөн. Оон өздөдөзү-биле кады амыл-агылдын боттуг амыл төлөвирини кыл- бурдас өзүп турар. Ол, 1913 чылда турганымдан 5,7 катан өскөн. Улустур болгаш тудуу амыл-агыл- нынга төлөвирлер, чингелдер оо-ла үдөү 20 катан өскөн, та- раачыларга ол 38 катан өскөн.

Бистин күрүсөс пенсиягер- лерге 1955 чылда 30,1 миллиард, 1957 ч. — 38,8, 1958 чылда — 60,8 миллиард рубльди төлөөн. Кадык камгалаыга болган күш-куя- тургага 1958 ч. чарыгдан туану чурттуу кизи бүртүгө оонаш- тыр үдөр болза 212 рубль болур. Хаанын Россияга ол чарыгдала мурдайд хөнгөп турган.

Амы үдөү чурттуу экономи- каныга совхозтар улуг ужуру- дузгал болу өөрпн турар. Чеди чыл бурунгар, 1953 чылда олар күр- ке белеткелгени болган садым амыл-агылды чүгөс 12 хууну ээлеп турган. А 1959 чылда ол хуу 38 чедир өскөн.

1940 чылдың сөөлүндөгү үе- ниң дүртүндө мыйыстыг бода малдын, хаванарын болгаш хойларын баш саны совхозтарда 3 катан көвүдөн.

СССР-ниң көдө амыл- агылдын нити продукциязы 1913 чылга бодаларга 1959 чылда 218 хуу болган, инчаарга 1953 чылга дендээр болза — 151 хуу болган. Чер болгаш мал ажылы- ның бараанын продукциязын өздөдөзү оон-даа хөй болуп ту- рар.

Тывышты уткуп турар бис

Бистин эвеновус бо чылын ая- наашкычче өрте үнүшөн. Ол чорук биске тайгаларда аң-менчик забес- шадиг черлерин шыкпн тып алыры- ның аразын бөөр. Айнаашкыга белеткелгени мурнуку чылдардан- даа эки болган. Бүгү-ле азы-чөм, ол, дары болган өскө-даа чүгөс чүдөдөр-биле четчил кемчээдиг хандырыткан бис. Айнаашкын бис колхоз суурундан 200 километр ажыг ыраатка Саян тайгаларында чо- рулар бис. Колхоз баштаар чери биске эки семиртип кзан шырак ивилерни берген. Оларын-биле кайы хире-даа ырак, кадыр, берг тайгаларга аңнаары берге өөөс.

Ашыр сезону эгелерини мур- нуңда-ла колхозтан хайгымчылар

ыраккы тайгаларга чорааш келген- нер.

Колхозта партия организацияны эвеноларга тус-тус агитаторларын быжылгаан. Бистин эвеновуска агит- массалыг ажилдарын чорударын комсомолчу аңыч Ак Ужупейге даас- кан. Ол бөдүңү хушталгени күүсе- дип шыдаар дээринге бүзүрөөр бис.

Улуг Октябрьдин 43 чыл болган оюн бис ыраккы Саян тайгаларыга байырлап эртирил турар бис. Бай- ырлады бүгү совет улус-биле ка- ды өөрүп демделгешпаан, улуг үне- лиг хөй өлүк олча тывыштыг уткуп турар бис.

АК ТЕВЕРЕК,
Тожунун «Май 1-ни» колхозуну эвено удуртукчуу.

РЕПОРТАЖ

Бүш-ажылы хун удаас эгелээр... Комбинаттын хоочун ажилчынары- ның бирөөн эш Маркелова ол ажыла өртөс сүргей белеткелгенин өргөн. Сөөлүгү мөдөөн ол дымнап алган бөдэй берген. Эртенгиң 7 шак че- дил келген. Бистин социалист Улуг Төрөөн чуртувустун чүрө эр- гим ынак Москваның өндүр-чагай үнүн хөй миллион совет кижилер- биле бир демей Мария Васильева радио дамчыштыр ол өртен дидына.

Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл өвөгга СЭКП ТК-ның Кыргыргаларын дам- чылар-дыр бис... Дикторун бо сестери Мария Васильевна дымнап кааш, улам сорук кирип, оон өөрүш- кузу хайымын, чүрө дүрген-дүрген сога берген. Бажымында радио репродукторун ол дымдыр долган алган, улгатыр беши тымайы дөң- чап олорушкан.

Коммунистер болгаш комсо- молчулар! СЭКП-ниң XXI съездини- ниң шийтпирлерин күүседир дээш, СССР-ге коммунизмни тургузар дээш бүгү улустун демисилини мурнуку олоруунга турмуңар! — деп, СЭКП ТК-ның чалымыштыг Кыргыргала- ры коммунист Маркелованың күрөзө- чө, мага-бөдүчө сийдирил кирген. Шагаан-Арыгынң райлетитур комба- нынның дааранылга чегинге чөдө хөдөп келгенин ол бөдү беши эскер- бейн барган.

Бүш-ажылы хун удаас эгелээр... Комбинаттын хоочун ажилчынары- ның бирөөн эш Маркелова ол ажыла өртөс сүргей белеткелгенин өргөн. Сөөлүгү мөдөөн ол дымнап алган бөдэй берген. Эртенгиң 7 шак че- дил келген. Бистин социалист Улуг Төрөөн чуртувустун чүрө эр- гим ынак Москваның өндүр-чагай үнүн хөй миллион совет кижилер- биле бир демей Мария Васильева радио дамчыштыр ол өртен дидына.

Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл өвөгга СЭКП ТК-ның Кыргыргаларын дам- чылар-дыр бис... Дикторун бо сестери Мария Васильевна дымнап кааш, улам сорук кирип, оон өөрүш- кузу хайымын, чүрө дүрген-дүрген сога берген. Бажымында радио репродукторун ол дымдыр долган алган, улгатыр беши тымайы дөң- чап олорушкан.

Коммунистер болгаш комсо- молчулар! СЭКП-ниң XXI съездини- ниң шийтпирлерин күүседир дээш, СССР-ге коммунизмни тургузар дээш бүгү улустун демисилини мурнуку олоруунга турмуңар! — деп, СЭКП ТК-ның чалымыштыг Кыргыргала- ры коммунист Маркелованың күрөзө- чө, мага-бөдүчө сийдирил кирген. Шагаан-Арыгынң райлетитур комба- нынның дааранылга чегинге чөдө хөдөп келгенин ол бөдү беши эскер- бейн барган.

Ажыл шагынга чедир ам-даа өлөөн каш минута бар. Дааранычыл- лар барык шунту өомгомон четке- леп келген. — Коллективтиг чуга- лажып амыр өң чугула айтырар бар, бичини каа чыгы каптаалы, эштер — деп, Мария Васильева өөрүгө чугаалаан. Ол аразында комбинаттын партия организациязы-

Бедик көдүрлүүшкүн

Бистин секретары эш Буравинский дааранычылларга чеди келген. Комбинатты тургузган хоочун ажил- чынарының бирөөн, илешкейиг хөй-иниатичи коммунист эш Марке- лованың чүңү чугааларын чехтинг ажилчынары — оон дааранычы эш-өөрү манап олурган.

Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл өвөгга СЭКП ТК-ның Кыргыргаларын бо өртен чаа дамчытты. Шунтуңар дымнадыр ийиан? — деп, эш Маркелова айтырмын салбышан, чугаалазын эгелөөн. Комбинаттын өң улуг назылыг, ам удаас пенсияже

чаа күш-ажылы чедийшкнннерже бистериң, бүгү совет кижилерни сорук кири кылгырып турар-дыр, Мари- я Васильева. Октябрь мурнуңуң чарыжы калбартыр дугайында Сил- леринг савалызын бүрүн деткип тур мен деп, дааранычы Анна Кузьмина харылаан.

Дааранычылларын коллекти- ви болза, бистин комбинаттың мур- накчы чеге болгай. Октябрь мурну- нуң социалист чарыжы даара- нычылларын коллективинге хамык- ты мурнап эгелээр дугайында ком- мунист эш Маркелованың савалын деткип тур мен. СЭКП ТК-ның иль Плянумуңуң төөгүтү шийт- пирлерин амыдыралга боттандырар дээш бүгү улустун демисилине кырышпа- шаан, комбинаттын ком- мунистери, комсомолчу- лары, бүгү ажилчы- нары бо чылдың 9 айла- рында нити продукция бүдүрер планын 108 хуу, барзаанын продук- циянын — 118 хуу күүсеткен болгай. Бо түнөөдөрдөн бедик көр- гүзүгөдери Улуг Ок- тябрьга бедик кылдыр чедип амыр ужураш бис — деп, парторг чу- гаазын дооскан.

Чик улөтпүрүнүң ажилдакчылары! Бымыг болгаш чараш постер- ни, хептерни, мидитерни, бажың иштиниң эт-херекселдерин болгаш чонуну өскө-даа хергелеп бараанна- рын бүдүрерин өвүдөдир, шына- рын бедидир, ассортментиниң — Улуг Октябрьга алдыр кыл- дыр боттарымыска алган хушталгеле-

ОКТАБРЬДАА ВО ХУННЕРГЕ ЧЕДИР

Революция музейинде

Москва хоорайнын Горький худумчузуна 21 дугаарыг байыч — революция музейи ол. Октябрьнын социалист Улуг революциянын байырдалы чоокшулап орда бо музейге кээп турар кижилерини саны хун буру улам-на көвүдөн турар. Оларнын арасында Совет эрге-чагырга дээш чепсан хонуга туташ тулуп чораша кырганнар-даа, шонер галстуктарды бичи чаштар-даа бар. Олар шупту-ла улуг Ленинди, большевиктер партизанын уурдугуламы-биле боттанган кижилерден тунгузунде улуг болушкунун дугайын улам-на хандыр билип алыр дээш бээр кээп турарлары ол.

Музейге кирип чорда, херик иштиде тургузуп каан аажок улуг үгер боо доран-на эскертине бээр. Ол үгер боо-биле 1917 чылдын октябрыда Москва Кремлинге сыйнып турган аг-гвардейжилерини революстуг шериглер тоо быдаратыр боолан чүе-дир. Музейини баштайгы залынче киргеш-ле «Октябрьдин социалист Улуг революцияны кижилерден тунгузунде чыа уштын ажиткан деп, алдын үжүттер-биле бижип каан сөстөрүн кижилер номчуп бээр. Оон үстүт таланында, 1917 чылдын октябрыда кышкы ордууну революстуг шериглерини штурман турарын көргүскөн чүтүк бар. Ол залдан өгөдөш, баштайгы залдарда революция мурунуда улус чонуну аар-берге амдыралынын дугайын көргүзүп турар болгаш 1890 чылдан 1917 чылга чедир болгулаан чүтүл болушкунуар-

Шилилге чок сонгулдалар

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). АКШ-тын ноябрь 8-те булар президент сонгулдаларынын хуну чоокшулап кел чыдар. Ыччанга президентини албан-дужалыгына ийн кандидаттар-республиканчы партиядан Никсон демократтыг партиядан Кеннеди олар кымын дээш бадылаарын азы черле бадылавын барза кандыгы деп айтырыгы ам-лаа шиптирлерейн, чайгалым турар сонгулчуларын боттарынын таланынче тыгын алыр дээш улам ийекейлиг шыр-байып турарлар. Ангы уенин сонгулда мурунуну олук кажарлаашкыныры хамыктын мурунуда ол сонгулчуларын адрезине улаган.

Ыччанга ийне чайгылачк сонгулчуларын саны сонгулда мурунунда амга кампаанызын үе-чээл талында дыка хей. Бүгү сонгулчуларын адрезини үе-чээлден ээшин ээсин кымын сонгулчулар дээрин ам-лаа шипил албан. Эске-даа тайлыр-аажылар-биле бир дөчө, ук корреспондент бола, ол чорукту амгы кандидаттарын каймы-даа бодунуу программасы-биле сонгулчуларын бодунуу таланынче булдук хандымын ылаваан болгаш оларын ордуунга ийекейлиг чорукту өөсүдөрүн күш чөткөн деп факт-биле тайлыр-бырал турар.

Америк улусту хамыктын мурунуда тайбынын айтыры ову дүзүрелин турар деп демделгешиван, «Нейшн» бижип турары бола, чачында даа кандидат, чачында-даа партия тайбынын политиказын турушпай турар. Никсон-даа база ол шыкша сенатор Кеннеди-даа «соок дайыны» дабын соогулдуге политиказын шипин болуп артып турарлар. Оларын каймы-даа америк политиказын ийни улаанышкынын шипин өсөс деп бодалды ийекейлиг; оларын каймы-даа ССРЭ-биле хармы-залларын экинжисинин айтырымын аймакты кымын күзөңгит болуп дээрин чутулаваан, ол соругуна канчал чедип аларын дугайын оларын каймы-даа санап-дуваан.

Бир-тээ хей миллион сонгулчулар канчаар бадылаарын азы черле бадылавын барза канчал баары дээрин мурунку хевээр шиптирлерейн турар болганда, политиказын хайга-ракчылар сонгулдаларын түнелелерин дугайында кандыг-бир даан болдар чорукту чутулаарын күзө-вейн турарлар.

Никсон биле Кеннеди сонгулчуларына бир дөмөй кордал турар шык-шыр дээр бодалды америк хайга-ракчылар ийекейлиг турар. Никсон бола он-он чылдарын дугузуна республиканчы партига чүдүп келген сан-хөө капиталынын кол бөлүгү-лешинини деткимчезин ал турар. Ол бөлүгүлешинин ортузунда Рох-феллерини төрө салгалдары, Дюпон, Меллон, Нью шыкша тулган улуттар ээлерин, биче хөрөңгитин бугулар ээлеринин хей нуруузу бар.

Херстин, Спринс-Говардини болгаш Люстун солун болгаш журнал трестерин ам республиканчы партиядан кандидаттыг деткимчезин мобили-застаан.

Ыччалозок Кеннеди улуг кани талдык деткимчезин албай турар деп сөгөл болбас. Бирээде, 400 миллион доллар хире капиталдыг бодунуу төрө салгалы ону деткип турар. Аверрал Гарриман биле Герберт Лимэн шыкша ийне улуг сан-хөөчүлөр база-ла Кеннединин таланы-даа.

АКШ-тын ийн партиаларынын арасында онза малады көрбөй турар бугуларга ээлерин хей дээрин чыгыр чок. Сонгулдаларга ол ийн партиаларын каймынын тилдеринин хамарында чокка сак-хөөнүң дуу-ламчызын оларга бир дөмөй көргүзүп турар болгай.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕСИ
дежурныйның 23-35, көдө а

нын дугайын чутулап турар экспонаттарны, чуруктарын, материалдарын болгаш документтерин дөлгөш. Оларнын арасында С. Ивановтуң «Безуп чораш өлгөн кижилер» деп чуруунга улус дыка үр доктаар... Эон ховуда ар-ган айт чанында багыт терге. Кө-жүп чораш, чар ара өлүп калган турентин тараачын чыдар. Оон чанында ажит-човулап алыскан кижилер мөгөс берген тургулар. Мону көргөш, хаанын чазак уезинде күш-ажыл кижилери дайы хире берге туртуп чорашын кижилер бөдөн кижилер дугайына аас-лектиги амдырал дээш шүдүрү демисижип турган дээрин оон кожанында ажитчиннар биле полициянын арасында чилит үскүлешиникин көргүскөн чу-рук херчелеп турар.

Оон ийнеги чуруктарда болгаш материалдарда В. И. Ленинни ууртуаны большевик партиядын, Россияны ажитчы чогуларын социалист революцияны боттандырар дээш мөгөс чок демселдерин көргүсүлгөн. Бир фото-чурукта «Ажылчын анганы хостары дээш демсел автенин» бөлүк кижигүнери, оларын арасында амык Ленин олурар. Ону көргөш, бо улуг үе-шагын аге уези мөн тыттып үтүп турган дээрин сактып келер. Ол шыкша мыа «Искра» баштайгы дугаарлар, В. И. Ленинни ол үеге хамарышкан ажитчылар, большевиктерини дыка хей чуруктары бар.

1917 чылдын октябры. Октябрь революциянын үндүрү дээш партиянык ТН-зынын чепселити тура таланышкынын белеткеп турары көргүскөн дыка хей материалдар болгаш документтер бар. Оларнын арасында «Ленин Смольныйге чоруп ор» деп, А. Плотовтуң чуруунда улуг баштайгы революциянын херөөн ууртуп дээш, түр чазактын шавышкылардан чаштынмышан, революциянын шавыч-чар чорутурун көргүскөн.

Россиянын ажылчын ангымын Совет эрге-чагырга дээш Октябрьдин хуннеринде чорутуп турган мадырдык демиселдер көргүсүлгөн документтерин дара-амында дөлгөшүлгөн. Оларнын иш-

КНО-нун Кол Ассамблеязынын Политиктиг комитетинде

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Политиктиг комитеттин ноябрь 2-нун худумдук хуралында чепселенишкенин дүжүренин дугайында айтырыг таланы-биле Афганистанын, Малинин, Либианын, Либерияны, Норвегияны, Турцияны болгаш Люстун төлөөлекчилери чүе чутулаан. Баштайгы кийини саналын дайырамын мурунуда ук комитет бола Баттышкан Штаттарын агрессия соругуларынга Күбанын хонудалын оон соонда чутулаажып бөөрүңге дугураш алган.

Афганистаның төлөөзи бодунуң чутулаажы чепселенишкенин бү-үнүңи болгаш бүгүн дүжүренин таланы-биле тодаргай кемчелерни комитет алыр ужураш деп айтылган.

Африканын амык дүрүвези Малинин төлөөкчилери Амаду Аб бо таланы-биле база чүе чутулаан. Кижилерден тунгузунде турар, турбалынын дугайында айтырым туруп келген-дир, ыччанга ол айтырыг чепселенишкенин дүжүренин ай-

Австриянын чаа чазаса

ВЕНА (СЭТА). Австриянын президентини Адольф Шерф октябрь 3-те австри чазактын дүшенин хулээп алган болгаш чаа чазакты четчелеп тургузарын Ю. Раабва дааскан.

АМАГУТИ БОДУНУҢ АМЫЗЫНГА ЧЕТТИНГЕН

ЛОНДОН (СЭТА). Рейтер агентелинин корреспондентинини Токиодан дынадып турары-биле алдыга, октябрь 12-де Япониянык со-

Иорданияда тудуп хоругдаашкыннар

ДАМАСК (СЭТА). Амандан мөдөөлөргө үндөшүлгөн, «Ал-Алия» со-лунуң бижаны бола, Хусейн хаанын АКШ-тан эөл чөдө бергенин соонда Иорданияда тудуп хоругдаашкыныр чаз кампаанызы алган, болгаш комбатнерлер — 1926 чылда 22 муң, 1959 чылда — 5084 муң бооп турар.

тинде аллар сурагыт «Аврора» крейсериңи Октябрьдин социалист Улуг революциянын баштайгы мөдөзин берип, шыкты ордуу боолан, гвардейжи матростарын кышкы ордуе чаз тавараны дээш, эске-даа сурагыт болушкунуары көргүскөн чуруктар, документтер бар.

Октябрьдин социалист Улуг революцияны тилгези. Делегейде эң баштайгы социалист куруенин эрге-чагырганын баштайгы документтери. Оларда Совет чазактын башчысы В. И. Ленинни аттары салдыгызын. Оларнын арасында совет республиканын тайбын, чар болгаш улустарын эргелеринин дугайында деклареттери. Совет эрге-чагырганын баштайгы чылдарынын докумен-тилерин бөдүн кижилер дугайында салгыш салышкыныр-биле дөлгөн.

Оон ийне залдарда Октябрь революциянын чазалап алышкынырны камгалаар дээш, аг-гвардейжилерге болгаш интервен-тилерге уур ажитчыларын болгаш тараачыннарнын демисел-ин, ол демиселди партиядын, чазактын ууртуп турганын көргүсүлгөн. Амагати дайыннын соогулда улус ажал-агытын катан тургузары болгаш тайбын социалист тургузушкун дээш совет улустун демисел көргүсүлгөн. 21-ги залда демил дугулардыг ажит трактор бар. Ол бола Сталинградтын трактор заводунуң 1930 чылда партиядын XVI съездинде бөлгө чүе-дир. Ол трактор 23 чыл иштиде, чыкчак андарылыгы шилдерге, 1288 га черин андарган соонда бо музейге салдыган.

Музейини сөөлүгү залдарында Ада-чуртунуң Улуг дайынын чылдарын, улус ажал-агытын катан тургузар болгаш хөгжүдөрүнүн чылдарын, сөөлүгү беш чылдар болгаш 7 чыл планларын күтүселенин көргүзүп турар.

Музейин көргөш, оон баштайгы залдары-биле сөөлүгү залдары кижилерден бодан, Октябрь революцияны кижилерге чүе бергенин деп чүвени мырцай-ла хандыр билип, өртөн 43 чыл иштиде бистин мадырдыг улугузу чүе бүдүрүп каанын сактып келген, кижини сөткүл-сактыгы хавар.

В. МОНГУШ,
МГУ-нун журналистика факультетинин студентини.

ОКТАБРЬ БАЙЫРЛАЛЫ ДАШТЫКЫДА УЛУГ КЫДАТТА

ПЕНИН. (СЭТА). Кыдат улус Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл оюн калбаа-биле демделеп өрттиреринге белеткенип турар. Пенинде кыдат-совет найыралдын Баиында «СРЭ-де тулуглар» деп фото-делгелгези ажиттыган. Совет улустун тайбын тургузуучу куш-ажылынын дугайында, улутпунуң хөгжүлгөзүндө болгаш кээдэ ажи-агынын мадурлушкунунда, ажи-агы тушунда ип турарында болгаш атомнуг энергиянын тайбын ажи-агында оң улуг чедимширинин дугайында, чырыдышынын, артеминин болгаш культураның чечителешининин дугайында фото-делгелгелер дөлгөнгөн төп черин ээлеп турар.

Франциянын ажылчы чоннарында

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын Коммунист партиянын эгелешкенин биле француз найысылалдын ажи-агы чоннарынын Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл оюнга тураскааткан байырлыг кемизин ноябрь 2-нун кемизинде «Алабир» дээр байыр шипин киришип каан концерт залында болуп ээтин.

Франциянын Коммунист партиянын Морис Торезке баштаткан ууртумчулары ук кемизге олурушканын.

Франциянын Коммунист партиянын ТН-зынын Политбюроунуң кемжүгү болгаш секретары Вальде-Рошениң Октябрь революция-

нын дугайында илеткелин чыылган улуг кемизин биле дыңазан-нар. Ол бодунуң илеткелини Октябрьдин социалист Улуг революциянын бүгү делегейге умурудузун болгаш Совет эрге-чагырганын чылдарынын үезинде ССРЭ-ниң чедип алган улуг чедимширинин тодаргайы-биле чутулаан.

Конгода байдал

БЕЛГРАД (СЭТА). Премьер-министр Патрикс Лумумбаның Таниг ийекейлиг корреспондентинге берген харызында меделгезини бола, Конгодуң мөжү чазактары болаш парламенттерини база ол шыкша шиптүү чөпү Конгодуң дүрүн бугулар соруттурган чазакта деткимчени көргүзүп турар.

Мобуттуң «дээди комиссарларын өвүлдүзүн» хойлууга уур ажитчурудузунга хамарыштыр Лумумбаның демселени бола, амык үгү комиссарлар Бельгия өөренин турган, а бельги колониялыгы эри-ледин шиптү-ла талалакчы турган чүе ийне кижилер Брюссельге өөренип болуп аралгып турган. Бельгиянын калбаа-биле эөл эөө, административтиг аппаратте болгаш өске-даа албан черлеринче шиптүү киришкенин дээди комиссарларын чөвүлдүзүнүн характерин бадтыкпал, олар кынга баран болуп турар дээрин конго улуска көргүзүп турар.

Бельгиянын ол дөңгө эөл эөөп турар чоруну колониялыгы болгаш мөлчүктүренин дөңгө эөөп эөөп турары кылдыр конгочулар көрүп турар, улус чон оларын дөңгө-лалыга үр үеде таварыш чораш болгаш чуртта амык кризистин болгаш үй-балай чоруктуң бар турары

дээш бурууну олар хүлээр ужураш деп Лумумба чутулаан.

Катанганың боду адаттыган чыгыркычым Чамбени бельги чөвүл-келерин болгаш инструкторларын турарында ажитчыл турар шымы кылдыр Лумумба характерлеп.

Ариядо солдаттарын хей кезин дүрүмүң чазактын таланында деп премьер-министр меделгези.

Меделгелин түнелинде Лумумбаның чутулааны бола, Конгода кризис политиктиг кризис-тир, миччанга оң чүе чөпү парламент уутулаар ужураш.

ПАРИЖ. (СЭТА). Мобуттуң бодуу байлактарын мөжү-даа соңгара үтөп дээрбөдөрүнге сонугу-талдык дашкык монополияларын деткимчезин болгаш дууламчызын аларын оралдажып турар.

Франс Пресс агентелининиң дынадып турары-биле алырга, Мобуттуң армиянын офицерлеринден тургустунган «чаагай сеткилдиг төлөө-лө» Браззавилдин таваргыр Парламент чоокта чаа ужураш чедип келген.

«Ук төлөөлөр» бир айнып дүрү-зунда Франция, АКШ, Канада, Бель-гия, Бармын Германия — бо чур-тарга четкеш келер деп турар.

ХООРАЙЛАРГА БОЛГаш АЖЫЛЧЫН СУУРЛАРГА ЭМЧИНИН ДУРГЕН ДУЗАЗЫНЫ ДУГАЙЫНДА ДУРМДЕН УШТА БИЖИДИЛГЕ

СРЭ-НИН БАДЫК КАМГАЛАЛ МИНИСТЕРСТВОЗУ 1949 ЧЫЛДЫҢ МАРТ 16-ДА БАДЫЛААН

3. Дүргөн дуза чедирер станциялар мындык таварыгаларда эчи дууламчынын көргүзөр:

а) мындык оозал-ондалка таварышканына: аар бертиншижин, балыгыншыкын, сөөктери сыйылган, калмырган, өртөнгөн, алектри тогуна солтурган, жээ шипчөөн, чачыкка солтурган, үжүп донган, хунге азы ийнегит атырган, сугта дүшкөн, тынар черлерге өске бүүдөлдөр мырмын чыдыккан, хоронанган, бодунуң амы-тыныга четкен болгаш өске-даа айнылдыг таварыгаларга таварышкы кижилерге дуулаар;

б) мөңү адааны амы-тынга айнылдыг апарган аарыгылар хер-верлериниң үезинде: херертен угаан-медерел оскунганда, мөгө эскердишкени болуп, чүрөк-хав-дымр болгаш тынар черлерин аар хевирлдиг аарым, бүгү-ле хевирлерини күштүг хан чы-туушкуну, психиктиг аарыг кижини байдалы заман чокка, хей шипчөөшкенин болуп болза дөш оон-да өскө.

4. Айнылдыг чоруктарга таварыш аараанырга дорту-биле дуулаарында аныкта дүргөн дуузын станциялары санитар тран-спорту-биле аарыг болгаш божуур четкен кижилерин сөөртүр.

Херертен согур шөйүндү аарым кедерөөн, дежен чар чырыл-ган, шөйүндү болган, улуг хырыннын амы шөйүндүнү аар бай-лдыг аараан кедерен, уруг славзын даштыга иштедишкенин үезинде болгаш дөң-доран кезин эмирер ужураш өске-даа аары-лар үезинде, а ол шыкша даштыга, хей-ийнтин черлеринге азы бажыныга эчи дууламчы алабай болгашында, ол шыкша өске-даа хевириниң аар божуушкунуарынын үезинде оларын дүргөн дуза нуруму-биле сөөртүр, дуулаар.

Фототып В. Лутковтуу.

Байырлалга уткуштур

Октябрьдин социалист Улуг революциянын 43 чыл оюнга тураскааткан боолга маргалдазын Кызылдын ДОСААФ дооркому органи-зациялар эрттерин. Анаа 18 эге организацияларын 90 адыгжылары кириш-кен.

Команда таланы-биле бирги черин областын ДОСААФ комитетинин команданы алган. Олар биче окут боо-биле 500 саадан 448-ти атка-нар. Педиституттуң команданы 444-ту аткаш, ийни черин алган. Педис-титуттуң ийни команданы үшүкү алган. 24 кижиле III разрядтын норманын дүжаалган. Педиституттун адыгжы Полика Файн болгаш ДОСААФ обкомунуң адыгжы Степан Кузнецов олар 100 саадан 93-93 саяны атканар, а Кухаренко, Уколов, Сафонов олар 90-90-ны атканар.

Чамдык эге организациялар боолга маргалдазынга белеткел чок келгенер. Чижээ, меканизация училищенин ийн команданы багай белет-келди болганында сөөлү черин алганар. №1 школанын команданын белеткел база кошкак болган.

Бирги, ийни, үшүкү черлерин алган командаларын ДОСААФ-тың хоорай комитетинин дипломлары-биле, а командаларын кижилерини хун-гулел бижиктер-биле шаанаан. Ындык маргалда Шаган-Арыга база болган. Анаа 50 адыгжылар киришкен.

Совет Кызыл Крестин дууламчызы

Чоокта чаа залынгы лат-шунган Чөөн Пакистанын дыка хей райо-нарда улуг которалды чедирген парламентке динаткан болгай. Оон айнылдык өлгөннөриң саям 4 муң кижиле ажил турар, 5 муң бажылар бузулга, 35 муң бажылар дыка урелген болгаш 100 муң кижиле чурттаар чар чок атканар. Дык хей саяны амырал маллар, балык-чүрө судаслары өлүп, урелген.

ССРЭ-нин Кызыл Крест болгаш Кызыл Чуртук ай нигителерини Эвильдинни күтүсүмүң президиуму Совет Кызыл Крестин миллион-мил-лион кемжүгүнерини айылда таварышканын сактып-сеткип катты-жышкынын ийекейлигине, Кызыл Крестин пакистан нигителерини 52700 рубльди, азы 25 муң паки-стан рушай-ажиын чөүдөр дөң шиптир ужураш. Совет Кызыл Крестин күтүсүмүң дарагын проф-фессор Г. А. Митерев пакистан Кы-зыл Крестин дарагын Снед Валдиз Алай Шахия телеграммы чоруткан агаар-бодуштун айнылдыг халаан-га таварышкан пакистан улуска сак-тып-сеткип каттыган турары мыа ийекейлиг.

Е. Быкова бирги шаңналды алган

ГААГА. (СЭТА). Октябрь 26-дан ноябрь 2-те чедир Амстердам кон-грессинде болуп эрткен мөжүмөңөр ор-тузунда хал-шылдыр маргалдазын-га бо таланы-биле делегей чемпионын Елизавета Быкова (ССРЭ) бирги черин ээлер. Быкова чедип ужура-жышкынырлардан 5,5 саяны алган.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бүгүн обласка болгаш Кызылга 4-9, а Кызылга — 4-6 градус чачы-лар чок, шөптүг эсе бузулар-тыг хун болур. Хат кошкак, сонгу-барыны чүк улаанышкынын. Агаарын температурасы: обласка —

КИНОТЕАТРЛАРГА

Бегүн

«ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Даң адыр өр» — 12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда. «Огнива» — 10 шакта. (Биче залга): «Андрейка» — 11, 1, 3 шактарда. «Иней чурттуг кыс» — II кезе — 5, 7, 9 шактарда.

«НАА-ХЕМ»: «Ийги чечтелишкени» (делгем экранга) — 9, 3, 7 шактарда. «Ночубей» (делгем экранга) — 11, 1 шактарда. «Угбашылар» (делгем экранга) 5, 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Чер деп планетадан келген кижилер» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ТЫВА ОБЛАСТЫН ХӨГЖУМ-ШИИ ТЕАТРЫ ноябрьдын 7-де

М. Строневаның

АЛДЫ ТЕРЕКТЕР

деп 8 көргүзүлгүтү шипин болур.

Ноябрьдын 8-те худум болгаш кезе

А. Ларевтун

ЧОДУРАА ЧАНЫНГА УЖУРАЖЫШКЫН

деп шипин болур.

Худум көргүзүлгүтү 12 шакта, а кезеңинин — 7 шакта эгелээр.